

8+8+8, P. 4-9 ✕ EL SÀHARA OCCIDENTAL,
UNA LLUITA PACÍFICA I ESPERANÇADA, P. 18-21

L'HOAC FA 75 ANYS, P. 22-24 ■■ UNA ECONOMIA AMB ÀNIMA, P. 25-33

ACCIÓ,
FE I
INSPIRACIÓ

Salillum

5€

ACO
ACCIÓ
CATÒLICA
OBRERA

14

tardor-hivern 2m21

JOSEP RIUS-CAMPS

“EL MÓN DEL
PODER ÉS
UN MÓN
DIFERENT
DEL MÓN
REAL DELS
EVANGELIS”

JOSEP RIUS-CAMPS, BIBLISTA

**«EL QUE ENS FA
CRISTIANS ÉS SORTIR
DE NOSALTRES
MATEIXOS I ANAR A
TROBAR L'ALTRE»**

Per Quim Cervera. Fotos: Joan Andreu Parra

Josep Rius-Camps (Esparreguera, 1933) té vuitanta-vuit anys molt ben portats, amb un cap clar i lúcid. Cada dia fa uns tres kilòmetres pujant a l'antena que hi ha a la muntanya que té al davant de l'ermita de Sant Pere de Reixac, on viu fa anys. Està en forma. És capellà de la diòcesi de Terrassa, bibliista i patròleg. En aquest recer, amb bona vista de Sant Pere de Reixac i amb un espaiós i frondós jardí del qual ell mateix té cura, ple d'una gran diversitat de plantes i flors (tot l'any posen color al seu entorn), dedica més temps que mai a la recerca —ens recomana efusivament el darrer llibre que està llegint, *Realidad*, de Peter Kingsley (Atalanta, 2021): «capgira completament com interpretem el món grec».

Com vas entrar en el món bíblic?

No m'ho hauria pensat mai, soc un patròleg... A Alemanya era professor assistent, estava com un rei... Però estava acomodant-me i vaig decidir tornar aquí. Mossèn Rovira Belloso em va donar entrada a la Facultat de Teologia. Alternava les classes aquí amb les que feia a l'Augustinianum de Roma. Em va cridar l'atenció que era la profecia. En buscar resposta al Nou Testament em vaig adonar que en una edició crítica hi havia profecies que no trobaves al Nou Testament oficial constantinià. A la biblioteca del Bíblic de Roma vaig començar a investigar en un facsímil del Còdex Beza.

És el teu primer contacte amb el Còdex Beza.

Encara conservo la fotocòpia d'aquells Fets dels Apòstols. En començar a llegir em vaig quedar parat en veure les variants, que encara hi segueixo trobant,

respecte a les edicions crítiques modernes. Et dona una perspectiva molt diferent.

Com vas conèixer la Jenny Read-Heimerdinger, amb qui fas tàndem fa més de vint anys?

Vaig participar en un simposi internacional sobre el Còdex Beza a Lunel, prop de Montpeller. Allà vaig conèixer la Jenny, que acabava de fer una tesi doctoral en anglès. Treballàvem sobre el mateix i em va semblar que podia aportar qüestions interessants: coneix molt millor que jo el món jueu, el seu mètode amb l'anàlisi de les partícules elementals del text (jo soc més intuïtiu), i li vaig demanar de col·laborar junts. Després d'una negativa molt raonada, es va avenir amb la condició que jo aprenguéssim anglès i ella, català. Sempre ens hem entès molt bé.

«El Còdex Beza et dona una perspectiva molt diferent»

En què trebal·leu, ara?

Fa dos anys que investiguem l'evangeli de Joan; hem trobat que hi ha dues redaccions i anem aclarint l'estructura bàsica de l'escrit. La segona redacció, sent del mateix autor, ens dona una visió completament nova respecte a la primera. A la primera redacció, molt primitiva, es presenta un Jesús enfrontat al món jueu, que no és el messies davídic esperat per Israel, i que ells rebutgen.

I amb quin messies s'identifica, Jesús?

Amb el que esperaven els samaritans, el Messies Ben Yosef. En aquesta redacció, igual com el

patriarca Josep, fill de Jacob, Jesús és rebutjat pels seus germans. En Jesús s'actualitzen els fets de Josep (el nom de *Jesús* i el de *Josué* són el mateix en grec). Jesús fa l'experiència de ser el messies d'Israel sortint de l'aigua en el desert, en el mateix desert d'on Josué havia partit creuant el riu per conquerir la Terra Promesa. Què diu Joan el Baptista? «Heus ací l'Anyell de Deu que treu el pecat del món».

«A vegades no sé distingir si dormo o estic pensant»

Què vol dir *Anyell de Déu*?

Jesús mor a l'hora sexta, l'hora del sacrifici dels anyells en el Temple. I l'endemà, el dia de Pasqua, és quan el summe sacerdot amb la sang dels anyells entrarà al sant dels sants i purificarà els pecats del poble d'Israel. Aquí comença una teologia nova.

Com heu treballat amb els impediments de la covid?

Vaig deixar de dir missa durant mesos i també va deixar de venir la Jenny. Tinc aquesta butaca, on seus, on penso i m'adormo. A vegades no sé distingir si dormo o penso. En temps de la covid m'hi vaig estar més estones i em van venir a la ment diverses intuïcions. S'hi ha d'estar atent quan arriben, perquè, si les rebutges, no es tornen a presentar. En particular: quines són les últimes voluntats, el testament de Jesús?

...?

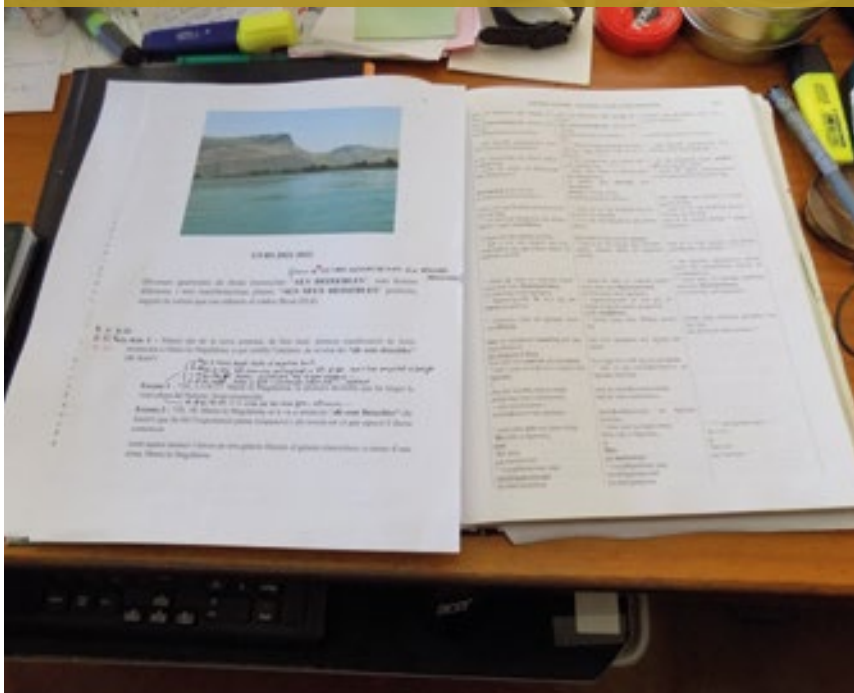
Això només ho trobem a l'evangeli de Joan (Jn 19,25-27). Jesús des de dalt la creu veu la seva mare i li

Biblista eminent i ermità de Reixac

Josep Rius-Camps va ser el tercer de dotze germans i va rebre l'ordenació de prevere el 21 de setembre de 1957. Es veu a si mateix sobretot com un investigador: «Sempre he investigat, des de petit, fent preguntes, fent-me pesat..., i quan les respostes que se'm donaven no em satisfien, això em duia a plantejar-me més coses.» Es va formar al Seminari de Barcelona («el professor Isidre Gomà va ser l'únic que va creure en mi»), Roma i Múnster (Alemanya), pagant-se ell els estudis. Ha estat docent al Pontifici Institut Oriental de Roma, a la Universitat de Múnster, a l'Augustinianum de Roma (del qual va ser cofundador) i al Seminari Menor de La Conreria. És autor de nombrosos estudis en català, castellà i anglès sobre patristica i sobre el Nou Testament.

En tornar a Barcelona va fer de professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i va donar classes de patrologia i també de Déu Tri. Actualment, n'és professor emèrit. Va fundar i va dirigir la Revista Catalana de Teologia (1976-2008). Ha tingut cura, amb Jenny Read-Heimerdinger, de l'edició bilingüe (grec-català), per primera vegada en una sola obra, dels dos volums dels escrits de Lluc: *Demostració a Teòfil. Evangeli i Fets dels Apòstols segons el Còdex Beza* (Fragmenta Editorial, 2009).

Va obtenir el Premi Ciutat de Barcelona de traducció al català l'any 2009. A la novel·la *Diari de Teòfil* (Fragmenta Editorial, 2011) va donar forma narrativa a les seves investigacions sobre l'obra de Lluc. Fa dotze anys que escriu a *Catalunya Cristiana* el comentari de l'evangeli del diumenge, sobre el Còdex Beza. Darrerament s'han publicat les *Converses amb Josep Rius-Camps*, d'Ignasi Moreta, i *De Lluc a Teòfil. Cicle C dels evangelis dominicals*, de l'editorial Edimurtra.

diu: *Dona* —no li diu *Maria*, ni *mare*, com a les noces de Canà— *aquí tens el teu fill*. I després s'adreça al *deixeble que ell estimava* i li diu: *Aquí tens la teva mare*. A partir d'aquella *hora suprema*, li demana que s'emporti a la que ara serà la seva mare, a la seva pròpia comunitat. Jesús l'ha fet el seu hereu.

«Jesús, des de la creu, fa el seu hereu el “deixeble estimat”»

Qui són els màxims responsables de la mort de Jesús?

Els summes sacerdots Annàs i Caifàs, indirectament Teòfil (fill d'Annàs i cunyat de Caifàs), i sobretot Judes, que és qui el lliura. Jesús és sentenciat com un sediciós per haver-se aixecat contra l'Imperi romà. Si no el crucificaven, no eren amics del Cèsar. Jesús expira com a Messies d'Israel i, per tant, s'ha acabat això del Messies d'Israel i els dotze apòstols (un, Judes, l'entrega i l'altre, Pere, el nega), que representaven les dotze tribus. Ha fallat tot. Però l'Església pel seu compte s'ha fet seu el model jueu i li ha canviat el nom (de *sinagoga* a *església*; de *poble d'Israel* a *poble de Déu*). Però aquesta no era la idea de Jesús.

I quina és la idea que tenia Jesús?

Si fa hereu el deixeble estimat és que pensa en un altre tipus de comunitat. El terme *església* no es presenta en tot l'evangeli de Joan. El testament de Jesús és començar quelcom nou, encomanant Maria (l'Israel creient) al deixeble estimat, per no deixar-la sola. Es tracta de quelcom totalment nou: una comunitat de persones lliures i

alliberades. Els seguidors se'n van adonant amb el temps. El model de Jesús no és una *església* (edifici, piràmide, jerarquia), sinó una comunitat d'iguals, de germans que es relacionen amb altres comunitats de germans.

«El model de Jesús no és una "església", sinó una comunitat d'iguals»

Tu parles de dos plans: A i B.

Sí. El pla A de Déu és que hi ha un poble (Israel) que ha respost afirmativament al projecte de la Torah (la Llei) i un dia un humà es presentarà com el Messies que alliberarà el poble dels romans. Aquest pla A ha fracassat. I Déu es treu de la màniga un pla B, que veiem reflectit en l'evangeli de Joan. L'autor no és l'apòstol Joan, sinó el Deixeble estimat, com es presenta ell mateix al final de l'escrit (Jn 21,24).

Qui creus que és aquest autor?

Sospito qui és, però no en sé el nom. El trobem al darrer sopar, és el deixeble que es recolza sobre el si de Jesús. Quan han arrestat Jesús a Getsemaní és

qui amb Simó Pere va darrere la comitiva a l'atri del summe sacerdot; el trobem al peu de la creu i, un cop mort Jesús, va al sepulcre amb Simó Pere (Jn 20,3-10). La primera redacció és molt primitiva, perquè coneixia l'evangeli de Marc (és la predicació que Jesús ha ressuscitat: *S'ha aixecat!*, diu ell mateix a les dones), no parla de Mateu, que possiblement és posterior i no coneix l'evangeli del rabí Lluç, ja que fou escrit després de l'any 70.

Com interpretes s'ha aixecat!?

És la primera paraula de la Bona Notícia. *Aixecar-se* en grec és *eguerze*, i vol dir llevar-se, aixecar-se de la son. Jesús s'aixeca d'entre els morts, després d'haver-se estat tres dies a la fossa comuna. El Baptista ens presenta un Anyell que serà immolat en el Temple. Com s'ha aixecat d'entre els morts? Jesús ha activat al màxim el do de l'Esperit que l'ungí com a Messies. Aquest és el pla B: Jo posaré el meu esperit en el si de tots els humans. Així, quan una persona es desperti, arribarà a ser filla meva. Això no ens ho han explicat mai i ens hem quedat en un nivell molt religiós.

Aquesta situació s'anticipa a la resurrecció de Llätzer?

Jesús diu que el tercer dia ressuscitarà. L'autor de l'evangeli ho ha anticipat en la resurrecció de Llätzer (que podria ser el deixeble estimat?). Jesús, que es mou en la clandestinitat amb l'ajuda de Maria Magdalena, s'espera per anar a veure Llätzer a la tomba fins al quart dia, quan el cadàver faci pudor. I Jesús *l'aixeca*. El difunt surt ben mort, lligat amb benes (tal com els jueus enterraven) i ordena deslligar-lo: és la comunitat que l'ha de deslligar. Aquest miracle alliberament mostra que Jesús fa nosa a les autoritats, i volen matar també Llätzer.

«El projecte de Déu és de persones lliures que s'apleguen per opció voluntària»

Hi ha més transformacions en aquesta primera redacció?

Sí, per exemple, en el lloc on el van crucificar (Gòlgota) hi havia un jardí (equivalent del *paradís*, al Gènesi) on hi havia un sepulcre nou en el qual no havia estat dipositat ningú. Han transformat aquella

escena terrible en un jardí, lloc per als enamorats (d'Ell). Jesús ha entrat en contacte amb els morts (en la fossa comuna), lluita durant tres dies i no fa pudor perquè no ha arribat al quart dia, i amb un gran esforç dins d'aquell embolcall de mort, *s'aixeca!*

«Déu ha posat el seu Esperit en el cor de tots els homes i dones, que un dia o altre, se'n poden servir»

Què és el més nuclear, segons tu, del cristianisme?

Amb el pla B comença el cristianisme, és a dir, amb la comunitat del deixeble estimat. El projecte de Déu és de persones lliures, que s'apleguen per opció voluntària, i no com el poble d'Israel. Per això, en el pròleg de l'evangeli diu que ningú, ni els seus propis, l'acolliren, el rebutgen. Als qui acullen Jesús, els dona la capacitat d'esdevenir fills i filles de Déu. Ens és donada a tothom aquesta capacitat i la podem activar amb l'experiència de l'Esperit, és a dir, de servir i d'estimar als altres, que és l'experiència de ser fills i filles de Déu.

És per a tothom aquesta experiència?

Déu vol que sigui per a tothom. Els d'Open Arms, la Greta Thunberg..., per què fan tot això? Són gent viva, que tenen aquesta experiència, però cadascú l'expressa a la seva manera. Així, doncs, he d'ajudar que la gent s'alliberi, que compti amb aquesta dimensió: Déu ha posat el seu Esperit en el cor de tots els homes i dones, que un dia o altre, se'n poden servir. Que en

prendran consciència o no? No cal. Són aquells que l'han activat fent un servei al germans.

En l'actual situació, quines actituds remarcaries en un cristià o cristiana?

El que ens fa cristians és sortir de nosaltres mateixos i anar a trobar l'altre, cadascú a la seva manera; no puc anar a rescatar migrants a la Mediterrània, però m'hi identifico, em solidaritzo, em sento en comunió, en sintonia. La consciència de l'esperit no és una consciència racional. En el fons, hem d'actuar com a petits déus, sense actes de poder, ajudant els germans que hi ha al costat a alliberar-se de les situacions injustes, a fer més humà l'entorn. El món del poder és un món diferent del món real dels evangelis.

En canvi, sempre anem comptant quants som (batejats...).

És que Déu no sap comptar, no s'expressa ni en lletres ni en números. La línia de l'Esperit no vol saber res del poder, va a la persona. És tot un altre món amb el qual s'ha de sintonitzar i quan faig experiència de l'Esperit em situo en aquest altre món.

...

Interpreto la meua pròpia història com que Algú m'ha anat portant, i és l'Esperit de Jesús, i és a Ell a qui interessa que les qüestions i situacions s'aclareixin. No és un Déu suprem, és de tu a tu, amb un humà (Jesús). No cal barallar-se amb ningú, ni forçar la realitat, no val la pena. Fixa't en el capítol de Joan (Jn 13,34-35): *Us dono un manament nou: que us estimeu els uns als altres tal com jo us he estimat.* Aquesta és la base del cristià. Els manaments anteriors

han prescrit, ja no tenen vigència, només resta aquest. Així és com es roman en l'amor de Jesús.

Què hi ha darrere aquest manament?

L'autor de l'evangeli coneix molt bé la seva comunitat i s'ha adonat que hi ha tensions i divisions, que volen establir jerarquies. I situa com a model el deixeble estimat que es va fent present (no en una presència física, sinó en esperit) en la segona redacció. Precisament, la covid, ens ha despertat la dimensió d'estimar aquells que no veus físicament. Si no hi ha trobada amb l'altre, no hi ha cristianisme, no és decisiu si un és cristià o musulmà. Acceptem que hi ha religions, però són vehicles.

«El món del poder és un món diferent del món real dels evangelis»

Ressona el concepte *habitació*, de sant Ireneu, en què parla que l'Esperit es va acostumant a la nostra psicologia, i nosaltres, a l'Esperit.

Sí, l'Esperit ha hagut d'aprendre a conèixer l'home i en Jesús s'hi ha habituat. Com més entrada li donis, més col·laborareu junts. Com que el pla B depèn de l'Esperit, i d'activar-lo per part nostra, no cal enfrontar-se amb els que segueixen el pla A, sigui a les esglésies o a la societat civil o religiosa. Cal tenir esperança que un dia o altre es passaran al pla B...

Després de la sessió fotogràfica, Rius-Camps ens va acomiadar, amable com sempre, mostrant-nos l'esplèndid i ampli jardí, que és l'avantsala del paradís que espera i desitja.

Còdex Beza, el text «no oficial»

A principi del segle II, uns iniciats en el seguiment de Jesús van decidir evangelitzar llocs on no hi havia anat ningú (com fou l'interior de les Gàl·lies), hi van portar els quatre evangelis i els Fets dels apòstols i en feren un còdex bilingüe (en grec i en llatí). En els segles IV-VII es feren correccions diverses, ja identificades. Constantí projecta traslladar la seu de l'imperi de Roma a Orient, a Constantinoble, i encomana a Eusebi, bisbe de Cesarea, fer cinquanta còpies de la Bíblia per a cada església de la ciutat. Per això necessitava molts diners i un reguitzell de copistes. On han anat a parar? Van tenir molta importància aquestes còpies, però ningú no en parla.

El **Còdex de Beza** és un manuscrit molt primitiu (segle IV). Consta de 406 folis i conté els quatre evangelis i part dels Fets dels Apòstols (hom pensa que també inclou algunes cartes, ja que hi ha un fragment de la Tercera Epístola de Joan). Pren el nom del seu descobridor Théodore de Bèze, humanista i teòleg francès, erudit del Nou Testament, que va viure a l'època de Joan Calví, de qui fou soci i successor. Théodore de Bèze afirmà que el còdex es va trobar al monestir de Sant Ireneu (Lió), després del saqueig de la ciutat per part dels hugonots. Actualment es conserva a la Universitat de Cambridge i el presentà a aquesta institució Beza l'any 1581.

Hom pensa que el còdex pot ser una còpia d'un manuscrit en paper d'un text primitiu. Molts cops el contingut coincideix amb els textos del *Còdex Vaticanus*, el *Còdex Sinaiticus* i el *Còdex Alexandrinus*, tot i que d'altres vegades en divergeix. El més important d'aquest còdex o manuscrit és que confirma altres còdex importants i sobretot les antigues versions llatines, siriaques i coptes.

